Camí-ral de Berga a Ripoll

Vilada

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Part central del terme de Vilada
Emplaçament	Bàsicament segueix la riba del Riu Merdançol, però en alguns indrets se'n allunya força.

Coordenades:

Latitud:	42.13745
Longitud:	1.93128
UTM Est (X):	411681
UTM Nord (Y):	4665590

Classificació

Número de fitxa	08299 - 54
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Obra civil
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	En molts indrets ja ha desaparegut per complet. En altres, sobretot si el tros de camí no s'utilitza, ja ha quedat engolit per la vegetació. En algunes parts a desaparegut a causa de les esllavissades de terra.
Protecció	Inexistent
Accés	Difícil
Ús actual:	Social
Titularitat	Privada
Titular:	Propietaris diversos
Autoria de la fitxa	Albert Rumbo Soler i Isaac Soca Torres / Martí Picas INSITU SL
Data de registre de la fitxa:	ds., 13/04/2002 - 02:00

Descripció

El camí-ral de Berga a Ripoll pot encara veure's en alguns indrets del terme, però en altres ha desaparegut per complet. Pel que evidencien les restes, sabem que aquest camí era empedrat en la seva totalitat. Però segurament només permetia el pas de vianants i de bèsties de bast, no de carros. Un dels indrets on més bé pot observar-se és sota de Bertrana i també prop de Pradell. A grans trets, el seu curs, en terme de Vilada, era el següent: una vegada passat el Pont de Miralles, el camí seguia la riba del Riu Margançol, fins a l'indret del Molí del Cavaller. Des d'allà seguia cap a un primer pont, que permetia superar el Torrent del Sofre. Anava després cap a l'aiguabarreig del riu Margançol amb la riera de Vilada on hi havia el pont de Vilada (sota l'actual fàbrica de teixits Alditex), des d'allà ja marxava en direcció a Borredà, encara que en arribar a la parròquia de Gardilans s'allunyava del curs del riu i s'apropava al seu veïnat. Cal fer notar que des del Pont de Vilada, marxava un ramal fins a l'incipient nucli urbà de Vilada, constituït en època medieval i moderna per l'església parroquial i, com a molt, mitja dotzena de cases al seu voltant. Des d'aquest reduït nucli urbà, el ramal continuava per una banda fins a Castell de l'Areny i, per l'altra tornava a enllaçar amb el camí-ral pròpiament dit de Berga a Ripoll. Els elements més destacables del recorregut són els ponts. El primer, és el de Miralles, a l'antiga parròquia de la Baells i ara cobert per les aigües del Pantà de la Baells. El segon es troba prop del Molí del Cavaller, era format per dues bases de pedra sobre les quals se sobreposaven unes posts de fusta que actuaven com a passarel·la. El tercer i més emblemàtic era el Pont de Vilada. Aquest darrer es troba actualment en ruïnes, però les bases conservades fan pensar que era tot de pedra, amb una gran arcada romànica o gòtica.

Observacions:

Seria interessant pendre nota i fotografiar els indrets on encara queden restes del camí empedrat, per tal de poder obtenir una bona cartografia del seu recorregut.

Història

La primera menció que tenim del camí-ral de Berga a Ripoll i, concretament, del ramal que marxava cap a Castell de l'Areny és de 1338: "sub viam que pergit de Castel a Berga". No obstant això, hem de suposar que el camí té un origen força anterior, molt probablement ja adquirí el traçat bàsic en època alt medieval. Els Usatges de Barcelona, del segle XII, ja deixen palès que els camins i carrerades eren de titulatitat reial, encara que passessin per dominis senyorials. Per aquest motiu entre la documentació de la Batllia General de Catalunya hom troba notícies relacionades amb el camí-ral de Berga a Ripoll. Sabem, per exemple, que els aiguats de 1660 varen deixar en molt males condicions els camins del Berguedà, especialment el que portava a Ripoll: "paga a Esteve Pons, nuntio de Berga, per sos treballs de anar a portar un manament als cònsols de Vilada, manant-los adobassen lo camí que va de Berga a Ripol, ço és lo que tocava a lur terme". El 1679 el Batlle General de Catalunya també obligà els batlles de Vilada, Pedret i Sant Salvador de la Vedella a arranjar el camí i els ponts de Pedret, Miralles, Vilada i de la Vedella. Durant la Guerra de Successió també es derruí i s'edificà de nou el Pont de Miralles. A mitjan segle XVIII, Joan Taverner i Ardena, comte de Darnius, deia: "éste camino, hasta las Llossas, es desfilado y malo, pero de las Llossas a Ripoll es bueno y carretero". El 1790 els regidors del poble responien a Francisco de Zamora: "passa un camí-ral de Borredà, Ripol, Sant Joan [de les Abadesses]". El camí deixà de ser la via principal cap a 1880, amb la construcció de la carretera de Montesquiu a Berga. Sols alguns trams s'han continuat aprofitant com a caminets secundaris o camins ramaders.

Bibliografia

NOGUERA (1990b: 235-238)
SOCA (en curs: s. p.)